

ZARZĄDZENIE

Dnia 1 lipca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Ryszard Witkowski

Sędzia SN Ryszard Witkowski – w odpowiedzi na pismo adw. P. D. z 16 kwietnia 2025 r.,

obrońcy **R. S.**, skazanego za popełnienie przestępstwa z art. 178a § 4 k.k. i inne, sygnalizujące konieczność wznowienia z urzędu postępowania zakończonego postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku

z 26 marca 2025 r. sygn. akt II AKz 125/25

utrzymującym w mocy postanowienie Sądu Okręgowego w Łomży

z 13 lutego 2025 r. sygn. akt II Ko 7/25

o oddaleniu wniosku o wznowienie postępowania karnego

prawomocnie zakończonego wyrokiem Sądu Rejonowego w Grajewie

z 21 sierpnia 2018 r. w sprawie II K 95/18,

na podstawie art. 542 § 3 k.p.k.

stwierdza brak możliwości wznowienia wskazanego wyżej postępowania z urzędu.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Białymstoku postanowieniem z 26 marca 2025 r. sygn. akt stwierdzającym II AKz 125/25, na skutek rozpoznania zażalenia obrońcy skazanego, utrzymał w mocy postanowienie Sądu Okręgowego w Łomży z 13 lutego 2025 r. sygn. akt II Ko 7/25, utrzymującym w mocy postanowienie Sądu Okręgowego w Łomży z 13 lutego 2025 r. sygn. akt II Ko 7/25 o oddaleniu wniosku o wznowienie

postępowania karnego prawomocnie zakończony wyrokiem Sądu Rejonowego w Grajewie z 21 sierpnia 2018 r. w sprawie II K 95/18, skazującym R. S. za popełnienie przestępstwa z art. 178a § 4 k.k. i inne, stwierdzając, iż w rozpoznawanej sprawie nie zachodziła sygnalizowana przez obrońcę bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w postaci nienależytej obsady składu Sądu Okręgowego w Łomży, pomimo tego, iż w jego składzie brał udział sędzia X. Y., która uzyskała nominację na stanowisko sędziego Sądu Okręgowego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r.

Pismem z 16 kwietnia 2025 r. obrońca ponowił swoje stanowisko i wskazując na - w jego ocenie - wadliwość stanowiska Sądu Apelacyjnego, zażądał uchylenia postanowień obu sądów powszechnych, rozpoznających kwestię przedmiotowego wniosku o wznowienie postępowania karnego w sprawie II K 95/18. Ponieważ postępowanie wznowieniowe nie może zstępować postępowania zażaleniowego, pismo obrońcy skazanego R. S. określone jako „(w)niosek o wznowienie postępowania” należało odczytać, w uwzględnieniu regulacji art. 118 § 1 i 2 k.p.k., według treści złożonego oświadczenia, a więc jako sygnalizację przez stronę postępowania konieczności zbadania wskazanej w piśmie okoliczności z urzędu (art. 9 § 2 k.p.k.). Niezależnie od zasygnalizowanie w tym piśmie wystąpienia w postępowaniu wznowieniowym okoliczności, o której mowa w art. 542 § 3 k.p.k., zasadniczym, bo istotnym dla dalszego procedowania przez Sąd Najwyższy jest rozstrzygnięcie kwestii dopuszczalności wznowienia postępowania o wznowienie postępowania.

Zarówno w piśmiennictwie jak i w orzecznictwie wyrażany dotychczas był pogląd, że nie jest możliwe wznowienie, zarówno na wniosek strony, jak i z urzędu, samego postępowania o wznowienie, zakończony uprzednio prawomocnym orzeczeniem sądu o oddaleniu wniosku strony lub o braku podstaw do wznowienia *ex officio* (postanowienia Sądu Najwyższego: z 20 maja 2010 r. sygn. akt V KO 47/10, OSNKW 2010, z. 8, poz. 73; z 8 lutego 2011 r. sygn. akt III KO 99/10; z 9 lipca 2013 r. sygn. akt II KO 17/13; z 24 marca 2021 r. sygn. akt I KO 10/21). W tym też kierunku pośrednio (rozważana była bowiem kwestia możliwości wznowienia postępowania kasacyjnego) wypowiedział się Sąd Najwyższy

w postanowieniu składu siedmiu sędziów z 23 marca 2023 r. sygn. akt I KZP 17/22 (OSNK 2023, z. 4, poz. 20), rozpoznając zagadnienie prawne przedstawione postanowieniem Sądu Najwyższego z 12 października 2022 r. sygn. akt III KO 15/22.

Sąd Najwyższy w tym składzie, ten dominujący, wielokrotnie wyrażany pogląd w orzecznictwie na przestrzeni ponad 20 lat, w pełni podziela, albowiem żadne racje nie przemawiają za zmianą stanowiska w przedmiotowym zakresie. Rozstrzygnięcia w postępowaniu o wznowienie nie zmieniło swojego charakteru, nie jest orzeczeniem kończącym postępowanie w rozumieniu art. 544 § 2 k.p.k. w zw. z art. 540 § 1 *in princ.* k.p.k. (zob. *postanowienie SN z 21 października 1997 r. sygn. akt II KZ 139/07, OSNKW 1998, z. 1, poz. 10*). Nie dotyczy ani odpowiedzialności prawnej ani innej, nie związanej z postępowaniem odnośnie tej odpowiedzialności kwestii ubocznej, lecz służy badaniu jedynie istnienia podstaw do wznowienia procesu, w sytuacji, gdy zagadnienie odpowiedzialności prawnej jest już rozstrzygnięte prawomocnym orzeczeniem sądu (*S. Zabłocki (w:) J. Bratoszewski, L. Gardocki, Z Gostyński, S. M. Przyjemski, R. Stefański, S. Zabłocki: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2004, t. III, s. 648.*). Te podstawy zaś określone zostały w art. 540 k.p.k., art. 540a k.p.k. i 540 b k.p.k., przy czym katalog ten ma charakter zamknięty.

Dążenie do zmiany wspomnianej ugruntowanej linii orzeczniczej w drodze rozszerzającej interpretacji pojęcia „postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem”, o którym mowa w art. 540 § 1 k.p.k. (*postanowienie SN z 14 czerwca 2023 r. sygn. akt II KO 73/22*), ocenić należy jako przejaw aktywizmu sędziowskiego bazującego na dotychczas sporadycznych, pojedynczych wydanych w tym czasie orzeczeniach – *postanowieniach Sądu Najwyższego: z 18 marca 2010 r. sygn. akt III KO 96/09; z 27 marca 2013 r. sygn. akt II KO 13/13, oraz z 24 lutego 2021 r. sygn. akt II KO 4/21*).

Niemniej jednak, gdyby nawet nie podzielić tej ugruntowanej linii orzeczniczej Sądu Najwyższego i przyjąć, że w formule przewidzianej w art. 540 k.p.k. mieści się także postępowanie, w którym wydano postanowienie o oddaleniu wniosku o wznowienie postępowania oraz postanowienie o oddaleniu kasacji, są to bowiem orzeczenia kończące postępowanie sądowe – odpowiednio: co do wznowienia

postępowania oraz kasacji, to również brak by było podstaw do wznowienia z urzędu postępowania kasacyjnego w sprawie II AKz 125/25. Udział bowiem w składzie sądu orzekającego sędziego X. Y., powołanej na urząd sędziego sądu powszechnego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2018, poz. 3), w żadnym wypadku nie wywoływał i nie wywołuje automatycznie, istotnego naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy przez bezstronny i niezależny sąd ustanowiony ustawą w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPCz, ale także standardu konstytucyjnego (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), co zostało potwierdzone w kwestionowanym postanowieniu Sądu Apelacyjnego oddalającym wniosek o wznowienie postępowania karnego, zakończonego wyrokiem Sądu Rejonowego w Grajewie z 21 sierpnia 2018 r. w sprawie II K 95/18. Nienależyta obsada sądu występuje bowiem wówczas, gdy sąd orzekał w składzie nieznanym ustawie, jak i wtedy, gdy sąd orzekał w składzie wprowadzie znanym ustawie, ale nieprzewidzianym przez obowiązujące przepisy dla danego rodzaju spraw (por. Z. Muras, *Bezwzględne przyczyny...*, s. 83). Dotyczy to także sytuacji, gdy ustawa wyłącza możliwość orzekania przez sędziego w określonym w przepisach składzie osobowym. Takie wyłączenie przewiduje art. 46 § 2 w zw. z art. 6 p.u.s.p., zgodnie z którym w tym samym składzie sądu nie mogą brać udziału osoby pozostające ze sobą w stosunku pokrewieństwa w linii prostej lub powinowactwa w linii prostej albo w stosunku przysposobienia, małżonkowie oraz rodzeństwo (*Komentarz do kodeksu postępowania karnego red. D. Świecki t. II teza 24, Lex 2025*). Uprawnienia do orzekania w składach danego sądu wynikają z faktu otrzymania nominacji na określone stanowisko we wskazanym sądzie powszechnym lub delegacji do orzekania w określonym sądzie. Przez akt powołania osoba staje się sędzią, czyli jest uprawniona do orzekania. Akt powołania jest zatem aktem prawnie kształtującym status sędziego - osoba powołana przez Prezydenta RP jest uprawniona do orzekania w określonym sądzie. Podkreślenia wymaga wskazanie, iż zgodnie z art. 179 Konstytucji RP, sędziowie są powoływani przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa na czas nieoznaczony. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 5 czerwca 2012 r. (K 18/09), podkreślił, iż art. 179 Konstytucji RP jest „(...) normą kompletną, jeśli chodzi o

określenie kompetencji Prezydenta w zakresie powoływania sędziów, gdyż zostały w nim uregulowane wszystkie niezbędne elementy procedury nominacyjnej. Polski Ustrojodawca przyjął zatem zasadę nominacji (system nominacji), a nie zasadę wybieralności sędziów. Nominacja na sędziego przez prezydenta poprzedzona jest postępowaniem uregulowanym we właściwej ustawie dotyczącej danego rodzaju sądu oraz w ustawie o Krajowej Radzie Sądownictwa. W postępowaniu tym wyselekcjonowani zostają kandydaci, w stosunku do których KRS występuje z wnioskiem do Prezydenta RP o ich powołanie na urząd sędziego. Ustrojodawca zakłada zatem współdziałanie dwóch konstytucyjnych organów - w ujęciu chronologicznym - KRS i Prezydenta RP (*M. Safjan, L. Bosek, Konstytucja RP. Tom U, Komentarz do art. 179, Warszawa 2016, s. 1041*). Stosownie do art. 3 ust. 1 pkt 1 ustawy z 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 84). do kompetencji Rady należy rozpatrywanie i ocena kandydatów do pełnienia urzędu na stanowiskach sędziów Sądu Najwyższego oraz stanowiskach sędziowskich w sądach powszechnych, sądach administracyjnych i sądach wojskowych oraz na stanowiskach asesorów sądowych w sądach administracyjnych. Postępowanie przed Krajową Radą Sądownictwa, która podejmuje merytoryczne decyzje w procedurze wyboru sędziów, poprzedza procedura kwalifikacyjna przeprowadzona przez kolegium sądu i zgromadzenie ogólne, które to organy oceniają zgłoszonych kandydatów w drodze głosowania. Zakres merytorycznych decyzji Krajowej Rady Sądownictwa w procedurze wyboru sędziów potwierdza, że jakkolwiek w praktyce wymogi stawiane kandydatowi na stanowisko sędziowskie są określone na poziomie ustawowym, to ostateczna decyzja w zakresie przedstawienia wniosku Prezydentowi RP należy do Krajowej Rady Sądownictwa. Rozwiązanie to koresponduje z przypisywaną temu organowi konstytucyjną funkcją stania na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów (*por. M. Haczkowska (red.). Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, opublikowano: Lexis Nexis 2014*). Powoływanie na urząd sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej jest z kolei zgodnie z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji - jego prerogatywą. Prerogatywa Prezydenta RP ma szczególny status: jest to osobiste uprawnienie głowy państwa, które dla swej ważności i skuteczności nie wymaga podpisu Prezesa Rady Ministrów. Powołanie jest aktem o samodzielnym charakterze ustrojowym. Prezydent dokonuje

własnej oceny przedstawionych mu kandydatur i w konsekwencji może odmówić uwzględnienia wniosku KRS. Zgodnie ze stanowiskiem Trybunału Konstytucyjnego wyrażonym w wyroku z 24 października 2017 r. sygn. akt K 3/17 (*OTK ZU A/2017. poz. 68*) żadna działalność właściwych organów władzy publicznej na etapie wyboru kandydatów, nie może wpływać na ważność dokonanego aktu powołania, który znajduje umocowanie bezpośrednio w Konstytucji RP. Na skuteczność powołania przez Prezydenta RP określonego sędziego nie mogą wpływać ani wady prawne przepisów obowiązujących na poziomie konstytucyjnym dotyczących wyboru kandydatów przedstawianych Prezydentowi RP, ani błędy popełnione przez organ dokonujący wyłonienia kandydatów. W polskim ustawodawstwie nie ma procedury umożliwiającej wzruszanie, czy kontrolowanie aktów wydanych w ramach wykonywania przez Prezydenta RP jego prerogatyw. Konstytucja nie tylko nie zawiera, ale też nie daje możliwości stworzenia takiej procedury na poziomie ustawowym. Tak więc niezależnie od wadliwości przepisów ustawowych akt powołania sędziego jest skuteczny w momencie podpisania przez Prezydenta RP. W konsekwencji nie jest dopuszczalne badanie ważności lub skuteczności postanowienia Prezydenta RP o powołaniu do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego oraz wynikającego z niego stosunku ustrojowego łączącego sędziego z Rzeczpospolitą Polską w jakimkolwiek postępowaniu przed sądem lub innym organem państwowym. Nie jest też dopuszczalne ustalenie istnienia albo nieistnienia tego stosunku na drodze postępowania sądowego (*por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 5 listopada 2009 r., I CSK 16/19*). Taki też pogląd, że postanowienie Prezydenta RP o powołaniu do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego, jest aktem dyskrecyjnym, mieszczącym się w zakresie osobistej prerogatywy Prezydenta RP i nie podlega kontroli sądowej, dominuje w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego (*por. np. postanowienia NSA: z 9 października 2012 r. sygn. akt I OSK 1874/12; z 7 grudnia 2017 r. sygn. akt I OSK 857/17, LEX 2441401; por. również uzasadnienia postanowień NSA z 20 marca 2012 r. sygn. akt I OSK 3129/12; z 9 października 2012 r. sygn. akt: I OSK 1890/12, I OSK 1883/12, I OSK 1882/12, I OSK 1874/12, I OSK 1872/12; z 16 października 2012 r. sygn. akt: I OSK 1888/12, I OSK 1887/12, I OSK 1886/12, I OSK 1885/12, I OSK 1881/12, I OSK 1879/12, I OSK 1878/12, I OSK 1871/12, I OSK 1870/12; z 17 października 2012 r. sygn. akt: I OSK*

1889/12, I OSK 1877/12, I OSK 1876/12; z 7 grudnia 2017 r. sygn. akt I OSK 857/12 www.orzeczenia.nsa.gov.pl/). Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 5 czerwca 2012 r. (K 18/09), podkreślił, iż art. 179 Konstytucji RP jest „(...) normą kompletną, jeśli chodzi o określenie kompetencji Prezydenta w zakresie powoływania sędziów, gdyż zostały w nim uregulowane wszystkie niezbędne elementy procedury nominacyjnej. Fundament tej ustrojowej pozycji Prezydenta RP wynikającej z art. 179 Konstytucji RP, uzupełniają normy dekodowane z art. 180 Konstytucji RP, dopełniając jego treść w zakresie gwarancji nieusuwalności sędziego, którymi sędzia zostaje objęty z chwilą powołania. Ta istota statusu sędziowskiego wespół z charakterem prerogatywy Prezydenta RP nie dopuszczają jednoczesnego uznawania, że dana osoba została powołana na urząd sędziego, a zarazem od chwili tego powołania nie może sprawować władzy sądowniczej. W konsekwencji nieuprawnione jest kwestionowanie samego *votum* sędziowskiego nawet w części, które stanowi nieodłączny element wykonywania władzy sędziowskiej (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 4 marca 2020 r. sygn. akt P 22/19).

Odnosić należy, iż także TSUE w wyroku z 22 marca 2022 r. w sprawie C-508/19, przypominając zakaz prawotwórczej działalności sądów w systemie prawa kontynentalnego, nie zgodził się na interpretacyjne stworzenie na poziomie unijnym środka procesowego, który nie istnieje w prawie polskim, pozwalającego kwestionować postanowienie Prezydenta RP o powołaniu sędziego. TSUE potwierdził w ten sposób trafność wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 r. w sprawie U 2/20, derogującego normatywną moc uchwały połączonych niepełnych trzech izb: Cywilnej, Karnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r. (BSA-I-4110-1/20), z uwagi na jej prawotwórczy charakter, wykluczając jednoznacznie i generalnie dopuszczalność objęcia zakresem art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. okoliczności związanych z powołaniem na urząd sędziego, stając jednocześnie w opozycji do poglądu prezentowanego w linii orzeczniczej ETPCz, zapoczątkowanej wyrokiem z 22 lipca 2021 r. w sprawie Reczkowicz przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej (numer skargi 43447/19). Przedstawione w nim nowe ujęcie rozumienia treści art. 6, pozwalało bowiem w istocie na podważanie statusu sędziów, a w konsekwencji konstytucyjnej prerogatywy prezydenta. Tym samym TSUE sprzeciwił się podważaniu statusu

nominowanych przez niego sędziów. Stanowisko to znalazło wprost potwierdzenie także w jednej z ostatnich decyzji Europejskiego Trybunał Praw Człowieka z 1 kwietnia 2025 r. w sprawie Manowska i in. przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej (nr skargi 51455/21), w której stwierdził, iż prawo sędziów do orzekania realizuje się w momencie ich mianowania przez Prezydenta RP. Uprawnienie to nie może być unieważnione w żadnym trybie (por. teza 106).

Wreszcie, mając na uwadze stanowisko obrońcy, wskazać wypada, iż żaden z wyroków ETPCz i TSUE nie stwierdził nieistnienia powołań sędziowskich lub wydanych orzeczeń. Błędne jest zatem przyjęcie założenia, iż każdy wyrok sędziego, powołanego od 2018 r., narusza prawo do sądu ustanowionego ustawą. Teza ta w żadnym razie nie wynika z orzecznictwa trybunałów europejskich, a w tym i tych przywołanych we wniosku. Zatem sam fakt powołania sędziego na wniosek nowej KRS nie powoduje, że wyrok wydany z udziałem takiego sędziego automatycznie narusza prawo europejskie, w tym Europejską Konwencję Praw Człowieka. Zresztą tożsame stanowisko w tej kwestii zajmuje także Komisja Wenecka, Rzecznik Praw Obywatelskich (prof. Marcin Wiącek) oraz Rzecznik Generalny TSUE (Dean Spielmann).

Podkreślenia wymaga w tym miejscu, iż w uzasadnieniu przywołanego derogującego wyroku Trybunału Konstytucyjnego przekonująco wykazano, iż poddana kontroli uchwała abstrakcyjna składu połączonych trzech Izb Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., jest aktem prawa wewnętrznego podlegającym kognicji Trybunału Konstytucyjnego pod warunkiem określonym w art. 188 pkt 3 Konstytucji RP (*por. podpunkty 1.1 i 1.2 pkt III tego uzasadnienia*).

Trybunał Konstytucyjny stanowisko zaprezentowane w wyroku derogującym przedmiotową uchwałę konsekwentnie powtarzał w kolejnych wyrokach: z 4 marca 2020 r. oraz z 2 czerwca 2020 r., w których stwierdził, że niedopuszczalne jest składanie wniosków o wyłączenie sędziego z uwagi na wyłonienie go przez KRS w obecnym składzie w sprawach - odpowiednio - karnych (sygn. akt P 22/19) i cywilnych (sygn. akt P 13/19), a w wyroku z 23 lutego 2022 r. wprost zakazał podważania statusu sędziów z powodu okoliczności, w jakich zostali powołani (sygn. akt P 10/19). Natomiast w wyrokach z 21 listopada 2021 r. w sprawie K 6/21

i z 10 marca 2022 r. w sprawie K 7/21 zakwestionował dopuszczalność wykorzystywania art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (EKPCz) do kontroli prawidłowości przebiegu procedury nominacyjnej i jej wpływu na skuteczność powołania, a zatem do oceny wykonywania przez prezydenta RP prerogatywy konstytucyjnej z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji RP.

W świetle powyższego zatem, nie tylko po myśli art. 190 ust. 1 Konstytucji RP, uchwała składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r. sygn. akt BSA I - 4110 - 1/20, utraciła swój walor normatywny i nie wywiera skutku, o którym mowa w art. 87 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym i nie wiąże formalnie sędziów Sądu Najwyższego, natomiast zawarte w niej myśli mogą być wykorzystywane w praktyce orzeczniczej w granicach normalnych sposobów wykładni prawa, ale można ją traktować jako jeden z wyrażanych przez judykaturę poglądów prawnych, z tym, iż Sąd Najwyższy orzekający w tym składzie stanowiska w niej wyrażonego nie podziela (*por. argumentację zawartą w postanowieniach SN: z 24 stycznia 2025 r. sygn. akt III KS 87/22, LEX 3824491; z 24 stycznia 2025 r. sygn. akt IV KK 302/20, LEX 3822423; z 22 stycznia 2025 r. sygn. akt I Zo 189/24, LEX 3821833; z 20 grudnia 2024 r. sygn. akt II KO 106/24, LEX 3794112; z 18 grudnia 2024 r. sygn. akt I KK 385/23, LEX 3792105; z 17 grudnia 2024 r. sygn. akt II Zo 111/24, LEX 3792589; z 3 grudnia 2024 r. sygn. akt III KO 164/24, LEX 3788266; z 28 listopada 2024 r. sygn. akt II KO 115/24, LEX 3785257; z 28 listopada 2024 r. sygn. akt V KK 282/24, LEX 3783546; z 26 listopada 2024 r. sygn. akt II KK 330/23, LEX 3783419; z 20 listopada 2024 r. sygn. akt I Zo 131/24, LEX 3818772; z 19 listopada 2024 r. sygn. akt II Zo 100/24, LEX 3783377; z 13 listopada 2024 r. sygn. akt I KK 321/24, LEX 3779524; z 8 listopada 2024 r. sygn. akt V KK 431/24, LEX 3779515; z 29 października 2024 r. sygn. akt II USK 352/23, LEX 3786863; z 24 października 2024 r. sygn. akt II Zo 80/24, LEX 3777996; z 22 października 2024 r. sygn. akt I Zo 161/24, LEX 3778494; z 18 października 2024 r. sygn. akt II NSNk 27/23, LEX 3777600; z 15 października 2024 r. sygn. akt II Zo 72/24, LEX 3771431; z 15 października 2024 r. sygn. akt II Zo 58/24, LEX 3773326; z 14 października 2024*

r. sygn. akt I KS 16/24, LEX 3768239; z 9 października 2024 r. sygn. akt I Zo 165/24, LEX 3766106 i wielu wcześniejszych).

Niezależnie od powyższego zasygnalizować wypada, iż walor interpretacyjny derogowanej uchwały został zdeprecjonowany zmianami legislacyjnymi, w głównej mierze z uwagi na wejście w życie w dniu 15 lipca 2024 r. ustawy nowelizacyjnej z dnia 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2022 r., poz. 1259), wykonującej przywołane wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 19 listopada 2019 r. wydanym w sprawach połączonych C-585/18, C-624/18 i C-625/18, jak również późniejszy wyrok z 2 marca 2021 r. w sprawie C-824/18. Na mocy wymienionej ustawy nowelizacyjnej do art. 55 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (dalej: p.u.s.p.) dodany został § 5, stanowiący wprost o tym, że: *„Okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności”*. Jednocześnie, ustawodawca rzeczoną nowelizacją wprowadził tryb tzw. testu niezawisłości i bezstronności, w którym – zgodnie z art. 42a § 3 p.u.s.p. – dopuszczalne jest badanie spełnienia przez sędziego wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu, jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy. Od tego momentu okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego na urząd nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności, a ich badanie może nastąpić wyłącznie w trybie procedury przewidzianej w ustawie Prawo o ustroju sądów powszechnych, która to procedura w sprawie karnej może zostać zainicjowana wyłącznie przez strony. Od tego momentu okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego na urząd nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności, a ich badanie może nastąpić wyłącznie w trybie procedury przewidzianej w ustawie Prawo o ustroju sądów powszechnych, która to procedura w sprawie karnej może zostać

zainicjowana wyłącznie przez strony (art. 42a § 3 p.u.s.p. w zw. z art. 42a § 6 pkt 6 p.u.s.p.). Dostrzec również należy, że wprowadzenie tej szczególnej regulacji prowadzi do wniosku, że ma ona charakter *lex specialis* wobec innych ogólnych uregulowań problematyki związanej z dopuszczalnością kwestionowania niezawisłości i bezstronności sędziów, chociażby względem art. 41 § 1 k.p.k., niezależnie od czego ze względu na moment wprowadzenia art. 42a p.u.s.p. do porządku prawnego w myśl zasady *lex posterior derogat priori* również wyklucza stosowanie innych regulacji o pokrywającym się zakresie. Implikuje to skutek, iż kwestie niezawisłości i bezstronności nie mogą być badane w innym trybie, nie tylko z art. 41 § 1 k.p.k., ale również zażaleniowym, apelacyjnym czy kasacyjnym w oparciu, zwłaszcza o przesłankę z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Kwestie ustrojowe (normatywne), w tym rozwiązania legislacyjne dotyczące ustroju sądownictwa związane z trybem powoływania sędziów (a mówiąc precyzyjniej: określone unormowania ustawowe regulujące ustrój wymiaru sprawiedliwości w zakresie szeroko rozumianego trybu i zasad powoływania sędziów) pozostają irrelewantne dla każdego z wspomnianych trybów kontrolnych (zob. *postanowienia SN*: z 21 czerwca 2023 r. sygn. akt IV KK 460/19; z 22 listopada 2023 r. sygn. akt II KK 7/23; z 24 stycznia 2025 r. sygn. akt III KS 87/22; z 26 lutego 2025 r. sygn. akt III KZ 1/25). W świetle aktualnie obowiązujących przepisów nie ma zatem możliwości kwestionowania prawidłowości powołania sędziego przez Prezydenta RP.

Na marginesie należy wskazać, iż wyrokiem z 25 marca 2019 r., w sprawie o sygn. akt K 12/18, Trybunał Konstytucyjny uznał w szczególności, iż art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 84) jest zgodny z art. 187 ust. 1 pkt 2 i ust. 4 w związku z art. 2, art. 10 ust. 1 i art. 173 oraz z art. 186 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (opublikowany w Dzienniku Ustaw z dnia 1 kwietnia 2019 r., poz. 609).

Abstrahując od prawnej niedopuszczalności ponowienia kontroli konstytucyjności ustawy w jakimkolwiek trybie, skonstatować pozostaje, iż wyrażona w art. 8 ust. 2 Konstytucji RP zasada jej bezpośredniego stosowania oznacza jedynie obowiązek sądu orzekania w zgodzie z priorytetami ustanowionymi w Konstytucji. Tylko tyle i aż tyle. Zasada ta została wyjaśniona przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 31 stycznia 2001 r., sygn. P 4/99, gdzie Trybunał stwierdza, że: „w żadnym

wypadku podstawą odmowy zastosowania przez sąd przepisów ustawowych (...) nie może być zasada bezpośredniego stosowania Konstytucji (art. 8 ust. 2 Konstytucji). Bezpośredniość stosowania Konstytucji nie oznacza kompetencji do kontroli konstytucyjności obowiązującego ustawodawstwa przez sądy i inne organy powołane do stosowania prawa. Tryb tej kontroli został bardzo wyraźnie i jednoznacznie ukształtowany przez samą Konstytucję. Art. 188 Konstytucji RP zastrzega do wyłącznej kompetencji Trybunału Konstytucyjnego orzekanie w wymienionych w nim sprawach bez względu na to, czy rozstrzygnięcie ma mieć charakter powszechnie obowiązujący, czy też ma ograniczać się tylko do indywidualnej sprawy". Wykluczona jest zatem możliwość odmowy zastosowania przez sędziego przepisu ustawy (art. 178 ust. 1 oraz art. 188 ust. 1 Konstytucji RP). Mając uzasadnione wątpliwości co do zgodności ustawy z Konstytucją, sąd – na podstawie art. 193 Konstytucji RP – ma obowiązek zwrócić się do Trybunału Konstytucyjnego z odpowiednim pytaniem prawnym (*por. wyrok SN z 3 grudnia 2008 r. sygn. akt V CSK 310/08, LEX 484695*). Sądy zatem nie mogą same decydować o niekonstytucyjności ustaw, gdyż wyłączną kompetencję w tym zakresie ma Trybunał Konstytucyjny (art. 188 Konstytucji RP). Należy zatem uznać, iż orzeczenie to w praktyce zakończyło rozważania prawne dotyczące oceny zgodności z Konstytucją obowiązujących przepisów ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 8 marca 2017 r. sygn. akt II PK 409/15, "nadanie przez Konstytucję mocy powszechnie obowiązującej orzeczeniom Trybunału Konstytucyjnego oznacza, iż jest nimi związany także Sąd Najwyższy" (LEX 2306366). Wyroki Trybunału Konstytucyjnego nie mogą zostać zmienione, zaskarżone oraz skutecznie uchylone. Brak jest jakichkolwiek środków prawnych, które umożliwiłyby podważenie merytorycznego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Ostateczność i powszechna moc obowiązująca orzeczeń oznacza, że brak jest możliwości skutecznego dokonywania "jakichkolwiek czynności faktycznych zmierzających do odmowy uznania orzeczenia i podważenia jego skuteczności" (*M. Safjan (red.), L. Bosek (red.). Konstytucja RP, tom II, Komentarz do art. 87-243, Warszawa 2016*). Ta bezwarunkowa ostateczność orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego dotyczy także tych orzeczeń, które – zdaniem formułującego ten pogląd – zapadły w nieprawidłowym składzie (tj. z osobami

nieuprawnionymi, wybranymi na stanowiska, w stosunku do których wskazuje się, iż były już obsadzone), bowiem pomimo że wada ta jest poważna nie znosi ona konstytucyjnych przymiotów orzeczenia, o których mowa w art. 190 ust. 1 Konstytucji RP (zob. *P. Radzewicz, O skutkach prawnych orzeczeń polskiego Trybunału Konstytucyjnego wydanych w składzie niewłaściwie obsadzonym, 2017, <https://www.academia.edu/35720621>*). Chociażby dlatego podnoszone w dyskursie publicznym zarzuty dotyczące Trybunału Konstytucyjnego nie mogą stanowić podstawy dla pominięcia orzeczeń wydanych przez Trybunał Konstytucyjny (zob. *zarządzenie Prezesa SN z 24 września 2024 r. sygn. akt III KO 131/24*). Nie ma do tego żadnej podstawy normatywnej. Na przeszkodzie temu stoi norma art. 190 ust. 1 Konstytucji RP, pełniąca funkcję gwaranta bezpieczeństwa obrotu prawnego (*postanowienie SN z 24 września 2021 r. sygn. akt IV KZ 37/21*). W konsekwencji żaden organ państwa nie ma kompetencji do oceny czy orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego zostało wydane we właściwym składzie i z zachowaniem określonej w przepisach prawa procedury, a tym samym – czy można mu przypisać walor ostateczności i mocy powszechnie obowiązującej. Nie ma też prawa do weryfikacji, w tym negacji treści orzeczenia w aspekcie jego obowiązywania, czy potencjalnych intencji w zakresie orzekania. W obowiązującym stanie prawnym o tym, co jest orzeczeniem, decyduje sam Trybunał (tj. sędziowie tworzący dany skład orzekający i podpisujący orzeczenie), a zewnętrzny wyraz temu daje Prezes TK, zarządzając publikację orzeczenia we właściwym organie urzędowym (por. *A. Mączyński, J. Podkowik, objaśnienia do art. 190 (w:) M. Safjan (red.), L. Bosek (red.), Konstytucja RP. Tom II, Komentarz do art. 87-243, Warszawa 2016, pkt. C 1 s. 1190*).

W konsekwencji ponownie podkreślić należy, że w świetle ostatecznych i mających moc powszechnie obowiązującą orzeczeń TK (art. 190 ust. 1 Konstytucji RP), brak jest normatywnych podstaw do podważania konstytucyjnego umocowania KRS ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. oraz jej uprawnień do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości, a także kwestionowania ważności i skuteczności powołań sędziowskich dokonanych przez Prezydenta RP w ramach przysługującej mu wyłącznej i nie podlegającej weryfikacji prerogatywy, na podstawie rekomendacji udzielonej przez ten organ (zob. *postanowienie TK z 3 czerwca 2008, Kpt 1/08; wyroki TK: z 25 czerwca 2012 r., K*

18/09; z 11 września 2017 r., K 10/17). Prowadzi to zatem do jednoznacznego wniosku, iż osoba, która została powołana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu powszechnego, w tym sędziego Sądu Okręgowego w Łomży na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi piętnastu sędziów wybranych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 3 ze zm.), nie jest osobą nieuprawnioną, o której mowa w art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k. nie narusza wynikającego z art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284) prawa do rozpoznania sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą, a skład orzekający sądu, w którym zasiada taka osoba, nie jest też sądem nienależycie obsadzonym w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. O naruszeniu tego przepisu mówić można jedynie wówczas, gdy wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności (*por. postanowienie Sądu Najwyższego w sprawie sygn. akt IV KK 292/22 z 14 lipca 2022 r.*). Takich konkretnych okoliczności autor sygnalizacji nie wskazał, co wyartykułował już uprzednio Sąd Apelacyjny.

W świetle powyższego, zważywszy na treść art. 178 ust. 1 i art. 190 ust. 1 Konstytucji RP, wskazać należy, iż wskazany powyżej tryb, jest jedynym, w którym okoliczności powołania na urząd mogą być przedmiotem badania, a każda inna próba ich badania, zwłaszcza w oparciu o nieaktualną i niestanowiącą źródła prawa uchwałę połączonych Izb: Cywilnej, Karnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r. (BSA-I-4110-1/20) oraz w nieznanej ustawie procedurze o charakterze inkwizycyjnym, stanowi oczywiste i rażące naruszenie *in concreto* art. 42a § 3 - § 14 p.u.s.p. i art. 7 w zw. z art. 87 Konstytucji RP (*zob. postanowienie SN z 7 sierpnia 2024 r. sygn. akt I KZ 34/24*).

W tym stanie rzeczy, mając na uwadze, iż w przypadku uznania przez organ procesowy, że sygnalizowane przez stronę uchybienie w sposób oczywisty nie wystąpiło, jak również w sytuacji, gdy wznowienie takie nie jest prawnie dopuszczalne, wystarczy poinformować podmiot sygnalizujący o braku możliwości

wznowienia postępowania z urzędu, względnie wydać w tym przedmiocie niezaskarżalne zarządzenie.

Ponieważ Sąd Najwyższy nie stwierdził, a wnioskujący nie wykazał, aby okoliczności kwestionowanych powołań na urząd sędziego, w szczególności, aby wpływ na rozstrzygnięcie sprawy miały osoby trzecie, podniesione okoliczności w żaden sposób nie uprawniają do kwestionowania w tej sprawie niezawisłości i bezstronności żadnego sędziego. Jeżeli bowiem po mianowaniu zainteresowany nie podlega żadnej presji i nie otrzymuje instrukcji w ramach wykonywania swoich obowiązków, sam fakt, iż władze wykonawcze lub ustawodawcze uczestniczą w procesie mianowania sędziego, nie może prowadzić do powstania zależności sędziego od tych władz, ani do wzbudzenia wątpliwości co do jego bezstronności (zob. wyrok TSUE z 9 lipca 2020 r., C - 272/19, VQ przeciwko Land Hessen, w pkt 54).

Mając na uwadze powyższe, rozstrzygnięto jak na wstępie.

[J.J.]

[r.g.]